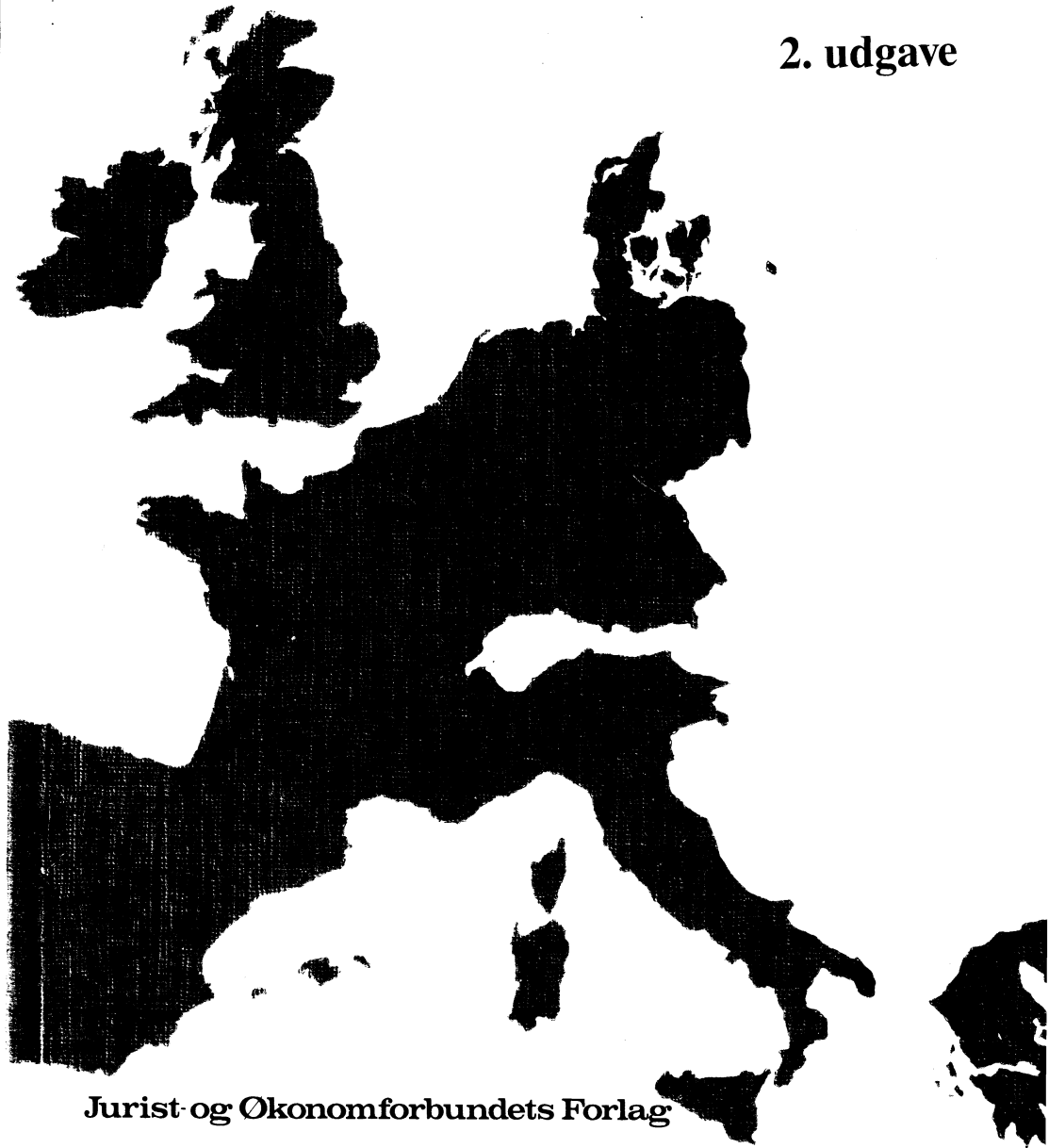

EF-ret

CLAUS GULMANN

KARSTEN HAGEL-SØRENSEN

2. udgave

Jurist- og Økonomforbundets Forlag

EF-ret
2. udgave

© 1993 Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller
mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er
uden forlagets skriftlige samtykke ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Tryk: Gentofte Tryk
Printed in Denmark 1993

ISBN 87-574-1895-0

Forord

Førsteudgaven af denne fremstilling udkom i sommeren 1988 og indeholdt en beskrivelse af EF-retten med de ændringer, der var trådt i kraft med den Europæiske Fælles Akt året forinden.

Selv om udviklingen i EF-retten i nogen tid har kunnet begrunde en ny udgave, har vi dog hidtil fundet det rigtigt at afvente resultatet af ratifikationsprocessen vedrørende Maastricht-traktaten.

Vi har imidlertid nu ment det nødvendigt at udarbejde en ny udgave, og vi har efter den danske folkeafstemning og oplysningerne om ratifikationsprocessen i Storbritannien ment det forsvarligt at lægge til grund, at Maastricht-traktaten vil træde i kraft senest ved årsskiftet – også selv om der endnu ikke er sikkerhed herfor.

Fremstillingen indeholder derfor en redegørelse for EF-retten, som den vil være gældende efter Maastricht-traktatens ikrafttræden.

Vi har dog bestræbt os på at vise, hvad der er retstilstanden inden Maastricht-traktatens ikrafttræden, og hvori ændringerne består, men på enkelte punkter har behandlingen af stoffet nok været præget af den overgangsfase, som også gælder for EF-samarbejdet selv.

Stud.jur. Ulla Løvschal har udarbejdet bogens registre.

København i juli 1993

Claus Gulmann K. Hagel-Sørensen

Indholdsfortegnelse

Første del: Fællesskabsrettens grundlag og principper

Kapitel 1: Det Europæiske Fællesskabs baggrund og grundtræk	15
1.1. Det Europæiske Fællesskabs baggrund	15
1.2. De Europæiske Fællesskabers oprettelse	19
1.3. Grundtrækkene i EF-retssystemet	20
1.4. EF-samarbejdets udvikling	23
1.5. Informationssøgning i EF-retten	27
Kapitel 2: Retsgrundlaget for Danmarks EF-medlemskab	30
2.1. Tiltrædelsestraktaten	30
2.2. Danmarks ratifikation og opfyldelse af Tiltrædelsestraktaten	31
2.3. Danmarks ratifikation og opfyldelse af senere traktatændringer	33
Kapitel 3: EFs formål og virkemidler	35
3.1. Formålene	35
3.2. Fællesskabets virkemidler	37
Kapitel 4: Legalitetsprincippet	41
4.1. Legalitetsprincippet i EF	41
4.2. EF-traktatens hjemmelsbestemmelser	43
4.3. EF-traktatens art. 235	47
4.3.1. Forholdet til traktatens bestemmelse om traktatændring	48
4.3.2. De i art. 235 udtrykkeligt fastsatte betingelser	49
4.3.3. Art. 235s praktiske betydning	52
4.4. Hjemmelen for EFs traktater med tredjelande	53
Kapitel 5: Solidaritetsprincippet. Subsidiaritetsprincippet	55
5.1. Solidaritetsprincippet	55
5.2. Subsidiaritetsprincippet	58

Kapitel 6: Ikke-diskrimineringsprincippet	62	13.3. Komitéproceduren	120
6.1. Princippet placering og betydning	62	13.4. Budgetproceduren	121
6.2. Generelle og specielle diskrimineringsforbud	64	Kapitel 14: Beslutningsprocessen i Danmark	126
6.3. Åbenlys og skjult diskriminering	66	14.1. Regeringen	126
6.4. Traktatens anvendelsesområde	68	14.2. Folketingets kontrol med beslutningsprocessen	129
Kapitel 7: Traktatændringer	73	Fjerde del: Reglerne	
7.1. Ændringer i traktaten	73	Kapitel 15: EF-rettens kilder	133
7.1.1. Den generelle ændringsbestemmelse	73	15.1. Retskilderne	133
7.1.2. Særlige ændringsbestemmelser	75	15.2. De skrevne, autoritativt fastsatte regler	135
7.2. Udvidelse af medlemskredsen	77	15.2.1. Forordninger	137
Anden del: Institutionerne	81	15.2.2. Direktiver	137
Kapitel 8: Rådet	84	15.2.3. Beslutninger	140
8.1. Rådets opgaver og sammensætning	84	15.2.4. Begrundelses- og offentliggørelseskrav	140
8.2. Afstemningsregler	86	15.2.5. Henstillinger og udtalelser	141
8.3. Luxembourgforliget	89	15.2.6. Afgørelser	142
8.4. Det Europæiske Råd	91	15.2.7. EFs traktater med tredjelande m.v.	142
8.5. Høring af Revisionsretten og andre organer	92	15.2.8. Resolutioner og konklusioner	143
8.5.1. Revisionsretten	92	15.2.9. Aftaler eller afgørelser truffet af repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer forsamlet i Rådet	144
8.5.2. Det Økonomiske og Sociale Udvalg	93	15.2.10. Traktater indgået mellem EFs medlemsstater	145
8.5.3. Regionsudvalget	93	15.3. Retssædvaner og domspraksis	145
Kapitel 9: Kommissionen	94	15.3.1. Retssædvaner	145
9.1. Sammensætning	94	15.3.2. Domspraksis	147
9.2. Opgaver	96	15.4. Almindelige retsgrundsætninger	148
Kapitel 10: Europa-Parlamentet	99	15.4.1. Inspiration fra national ret	148
10.1. Sammensætning	99	15.4.2. Inspiration fra folkeretten	149
10.2. Opgaver	100	15.5. Retskildernes indbyrdes forhold og EF-domstolens fortolkningsprincipper	150
10.2.1. Deltagelsen i lovgivningsprocessen	100	Kapitel 16: Umiddelbart anvendelig EF-ret	152
10.2.2. Kontrolbeføjelsen	102	16.1. Begrebet den umiddelbare anvendelighed	152
Kapitel 11: Det udenrigspolitiske samarbejde (EPS)	105	16.2. EF-rettens inkorporering i dansk ret	155
Kapitel 12: Samarbejdet om retlige og indre anliggender	109	16.2.1. Umiddelbart anvendelige bestemmelser i traktaterne og i »gamle« retsakter	155
Tredje del: Regelskabelsen		16.2.2. Forordninger vedtaget efter Danmarks tiltrædelse	156
Kapitel 13: Beslutningsprocessen i EF	113	16.2.3. Direktiver	157
13.1. Den almindelige beslutningsproces	113	16.2.4. Regler, der ikke er umiddelbart anvendelige	157
13.1.1. Kommissionens udarbejdelse af forslag	113	16.3. Borgerne som rettigheds- og pligtssubjekter i forhold til umiddelbart anvendelige bestemmelser	159
13.1.2. Behandlingen i rådsregi	114		
13.2. Samarbejds- og co-decisions-procedurene	116		

16.3.1. Borgeren som rettighedssubjekt	159
16.3.2. Borgeren som pligtsubjekt	162
16.4. Hvornår er Ef-reglerne umiddelbart anvendelige	166
16.4.1. EF-traktaten	167
16.4.2. Direktiver	168
16.4.3. Forordninger	169
16.5. Traktater indgået af EF med andre folkeretssubjekter ..	170
Kapitel 17: EF-rettens krav om forrang for nationale regler	173
17.1. Rangforholdet mellem EF-ret og senere national lovgivning	173
17.1.1. Hvornår opstår forrangsproblemet?	173
17.1.2. Begrundelsen for EF-rettens forrangskrav	176
17.2. Den praktiske konsekvens af forrangen	179
17.2.1. Forrangens tidsmæssige virkning	180
17.2.2. Forrangens processuelle gennemførelse i medlemsstaterne	181
17.2.3. Konsekvensen af en regelkonflikt	184
17.3. Rangforholdet mellem EF-ret og de nationale grundlove	185
Kapitel 18: Gennemførelse og administration af EF-retten	190
18.1. Løbende gennemførelse af traktaten	190
18.2. Gennemførelse af direktiver	191
18.3. Lovgivning i forbindelse med forordninger	195
18.4. De nationale myndigheders administration	196
18.4.1. EF-retten administreres hovedsageligt af nationale myndigheder	196
18.4.2. EF-retten administreres som hovedregel i overensstemmelse med national forvaltningsret	198
18.4.3. EF-retten kan stille udtrykkelige krav til de nationale myndigheders sagsbehandling	199
18.4.4. Domstolsskabte principper	202
18.4.4.1. Officialprincippet	202
18.4.4.2. Passende hurtighed	204
18.4.4.3. Ligebehandlingsprincippet	204
18.4.4.4. Begrundelseskraft	205
18.4.4.5. Menneskerettigheder m.v.	205
18.4.5. Den nationale administration kan kontrolleres af Kommissionen	210
18.5. Pligt til høring af Kommissionen	212

Kapitel 19: EFs traktater med tredjelande	214
19.1. EF som folkeretssubjekt	214
19.2. EFs traktatkompetence	215
19.2.1. Traktatkompetence udtrykkelig fastsat i EF-traktaten	215
19.2.2. Traktatkompetence stiltiende forudsat i EF-traktaten .	217
19.3. Medlemsstaternes traktatkompetence	220
19.4. »Blandede aftaler«	222
19.5. Forhandling, indgåelse og retsvirkninger	224
19.6. Forholdet til ældre traktater indgået af medlemsstaterne	225
19.7. Forbindelser til tredjelande og internationale organisationer	225
Femte del: Domstolskontrollen	
Kapitel 20: Domstolen	227
20.1. Retsplejen i EF er obligatorisk	227
20.2. Dommerne	228
20.3. Generaladvokaterne	229
20.4. Domstolens organisation og opgaver	230
20.4.1. Organisation	230
20.4.2. Beføjelser og procedure	231
20.5. Foreløbige retsmidler	232
20.6. Processprog og omkostninger ved søgsmål	233
20.7. Retten i Første Instans	234
Kapitel 21: Traktatbrudssøgsmålet	235
21.1. Medlemsstaternes søgsmålskompetence	235
21.2. Kommissionens søgsmålskompetence	236
21.2.1. Proceduren i henhold til art. 169	236
21.2.2. Proceduren i henhold til art. 93 og art. 100 A stk. 4 .	238
21.3. Domfældelsen	240
Kapitel 22: Annullationsøgsmålet	244
22.1. Hvilke retsakter kan kræves annulleret?	244
22.1.1. Institutionernes retsakter	244
22.1.2. Kun bindende retsakter	245
22.2. Annullationsgrundene	246
22.2.1. Inkompetence	247
22.2.2. Væsentlige formelle mangler	247
22.2.3. Indholdsmangler	250

22.2.4. Magtfordrejning	250
22.2.5. Skønsmæssige akter	251
22.3. Tidsfrister	252
22.4. Hvem kan anlægge sag?	252
22.5. Uanvendelighedsindsigelsen (art. 184)	257
22.6. Konsekvensen af en dom om annullation eller uanvendelighed	258
Kapitel 23: Passivitetssøgsmålet	260
Kapitel 24: Erstatningssøgsmålet	262
24.1. Afgrænsning af emnet	262
24.1.1. Erstatning uden for kontrakt	262
24.1.2. Skader forvoldt af institutionerne	262
24.2. Forholdet mellem art. 178 og art. 173/175	263
24.3. »Retsstridig«	264
24.3.1. »Retsstridighed« contra »ugyldighed«	264
24.3.2. Om ansvarsgrundlaget	265
24.4. Årsagssammenhæng	268
24.5. Der skal være lidt et økonomisk tab	268
24.5.1. Erstatningens størrelse	268
24.5.2. Forældelse	269
24.6. Forholdet til traktatens art. 177	269
Kapitel 25: Præjudicielle afgørelser	273
25.1. Formålet med traktatens art. 177	273
25.2. Hvilke nationale myndigheder kan betegnes som en »ret i en medlemsstat«?	275
25.3. Hvorledes afgrænses EF-domstolens og de nationale retters kompetence indbyrdes?	278
25.3.1. Hvilke retsregler kan EF-domstolen tage stilling til?	279
25.3.1.1. Fællesskabet	279
25.3.1.2. Hvilke institutioner?	279
25.3.1.3. Hvilke retsakter?	280
25.3.2. Hvad tager EF-domstolen stilling til?	282
25.3.2.1. Fortolkning	282
25.3.2.2. Gyldighed	284
25.3.3. Hvad er virkningen af Domstolens svar?	285
25.3.4. Om EF-domstolens pligt til at besvare de nationale retters spørgsmål	286
25.3.4.1. Domstolens »censurmuligheder«	286

25.3.4.2. Domstolens krav	291
25.3.4.3. Kære af forelæggelsesbeslutning	292
25.4. Hvornår har de nationale retter forelæggelsespligt?	293
25.4.1. Hvilke retter er omfattet af forpligtelsen i art. 177 stk. 3?	293
25.4.2. Er forelæggelsespligten absolut?	294
25.4.2.1. Tidligere præjudicielle afgørelser	295
25.4.2.2. Acte clair	295
25.4.2.3. Summariske procesformer	297
25.4.3. Må forelæggelsespligten udvides i visse tilfælde?	297
25.5. Danske domstoles anvendelse af art. 177	298
Kapitel 26: Bindende responsa og voldgift	301
26.1. Bindende responsa	302
26.1.1. EF-traktatens art. 228	302
26.1.2. EKSF-traktatens art. 95	303
26.2. Voldgift	304
26.2.1. Staterne indbyrdes	304
26.2.2. Voldgift med EF som part	305
Sjette del: Det indre marked	
Kapitel 27: Det indre marked som begreb	307
27.1. Begrebet det fælles marked	307
27.2. Begrebet det indre marked	313
27.3. De retlige midler til oprettelsen af det indre marked	315
27.4. Oversigt over EFs arbejde med det indre marked og over den følgende fremstilling	317
27.5. Den Europæiske Union	322
Kapitel 28: Varernes frie bevægelighed	325
28.1. Det traktatmæssige grundlag	325
28.2. De afgiftsmæssige importrestriktioner	327
28.3. Forbudet mod ikke-afgiftsmæssige handelshindringer	332
28.4. Harmonisering efter traktatens art. 100 og 100A	340
28.4.1. Harmoniseringsreglerne	340
28.4.2. Harmoniseringsmetoder	343
28.4.2.1. Konstruktionsforskrifter	343
28.4.2.2. Produktionsforskrifter	345
28.4.3. Vedtagne harmoniseringsdirektiver	347
28.4.3.1. Delegation til Kommissionen. Revisionskomitéen	348
28.4.3.2. Undtagelsesmuligheder for medlemsstaterne	348

Indholdsfortegnelse

Kapitel 29: Den frie bevægelighed for personer, tjenesteydelser og kapital	351
29.1. Traktatens regler	351
29.2. Reglernes anvendelsesområde. De berettigede	353
29.3. Retten til indrejse og ophold	357
29.4. Arbejdskraften	362
29.5. Etablering	365
29.6. Tjenesteydelser	370
29.7. Kapitalen og »løbende betalinger«	374
Kapitel 30: Konkurrencereglerne	376
30.1. Traktatens art. 85 og 86 samt art. 92	376
30.2. Art. 85	379
30.2.1. Forbudets anvendelsesområde	379
30.2.2. Stk. 3-dispensationer	385
30.3. Forbudet mod misbrug af dominerende stilling i traktatens art. 86	386
30.4. Fusioner og virksomhedsovertagelser	388
30.5. Retsvirkningerne af overtrædelser af art. 85 og 86	390
30.6. Kommissionens administration af art. 85 og 86	391
30.6.1. Negativattester og dispensationer	391
30.6.2. Kommissionens sagsbehandling	392
30.7. Betydningen af art. 85 og 86 for nationale myndigheder	393
30.7.1. Nationale myndigheders kompetence	393
30.7.2. Nationale myndigheders anvendelse af nationale konkurrenceregler parallelt med EF-reglernes anvendelse	393
30.8. Forbudet mod statsstøtte efter traktatens art. 92	394
30.8.1. Forbudets anvendelsesområde	394
30.8.2. Kommissionens dispensationsadgang	395
30.9. Statsstøttereglernes administration	397
30.10. Medlemsstaternes offentlige foretagender	398
Bilag: Tiltrædelsesloven	401
Forkortelser	404
Domsregister	406
Regelregister	418
Sagregister	422

FØRSTE DEL

Fællesskabsrettens grundlag og principper

KAPITEL 1

Det Europæiske Fællesskabs baggrund og grundtræk

1.1. Det Europæiske Fællesskabs baggrund

EF-samarbejdet har i de ca. 40 år siden oprettelsen af Kul- og Stålfællesskabet i juli 1952 ændret indhold, beslutningsproces og til dels institutioner. Traktaten om Den Europæiske Union af 7. februar 1992 indeholder de mest vidtgående af den halve snes ændringer i traktat-grundlaget, der er gennemført siden 1952. En del af disse ændringer har deres baggrund i den helt nye politiske situation, der opstod i Europa, da opdelingen mellem Øst og Vest forsvandt.¹

Men EF-samarbejdet har bevaret en række afgørende træk uændret, og adskillige helt centrale karakteristika kan bedst forstås, når de ses på baggrund af de politiske forhold ved Fællesskabernes oprettelse.

Verdensbilledet ved århundredets begyndelse var forholdsvis enkelt. Politisk, militært og økonomisk var de europæiske magter dominerende.

Den Første Verdenskrig var trods navnet i hovedsagen en krig mellem de europæiske stormagter. Dens ulykker var med til at svække grundlaget for de europæiske magters stilling.

1. De vigtigste begivenheder er Berlin-murens fald den 9. november 1989, Tysklands forening til én stat den 3. oktober 1990 og Sovjetunionens ophør den 21. december 1991.

Den første danske fremstilling af EF-retten efter vedtagelsen af Maastricht-Traktaten om Den Europæiske Union. Bogen gennemgår også de vigtige regler, der danner grundlaget for det indre marked.

Bogen er jurastudiets lærebog i EF-ret, men den er på grund af omfattende henvisninger til domspraksis og dansk opfyldelseslovgivning også et nyttigt arbejdsredskab for praktikerne.

Forfatterne generaladvokat ved EF-Domstolen, dr.jur. Claus Gulmann og advokat Karsten Hagel-Sørensen.

